

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

Дипломна робота

На тему

«Розмаїття трактування любові в епоху Античності, Середніх віків і Відродження»

Виконав: студент IV курсу,
групи ФЛ-41
спеціальності «філософія»
Бован Ростислав Миколайович
Керівник: к.істор.н., доцент
Кучера Ірина Василівна
Рецензент: к.філос.н., доцент
Гайналь Тетяна Олександрівна

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____ (підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЛЮБОВ У КОНТЕКСТІ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ	5
1.1 Загальне відомості про значення поняття любові в античній філософії	5
1.2 Суть проблематики любові у філософії Сократа, Платона та Арістотеля.....	8
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ УСТАНОВОК ФІЛОСОФІЇ ЛЮБОВІ.....	16
2.1. Визначення контексту середньовічної філософії.....	16
2.2. Основні риси Куртуазного кохання.....	16
2.3 Філософія Аврелія Августина	20
2.4 Філософія Томи Аквінського	22
РОЗДІЛ 3. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ ЛЮБОВІ В ПЕРІОД ВІДРОДЖЕННЯ	26
3.1 Загальна характеристика філософії відродження	26
3.1 Марсіліо Фічіно та Піко делла Мірандола.....	29
3.3 Філософія любові Френсіса Бекона	36
3.4. Філософія гуманізму	38
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Суперечка відносно терміну любов сягає ще доантичних часів, однак саме в працях давньогрецьких філософів він вперше стає філософським терміном, який досі породжує за собою багато питань і тем, які можна опрацювати. Сьогодні відомо точно, що і в нас час концепція не втрачає своєї актуальності а навпаки набуває нових значень, оскільки грецька філософія була так званою колискою світової філософії в сучасному її розумінні, то і термін любов який відігравав в той час чимале значення потребує більш детального розгляду, задля розуміння впливу цієї концепції на весь філософський світ та більш хорошого розуміння базових філософських речей.

Отож актуальність теми полягає в тому, щоб знайти основну проблему, чому термін набував таких видозмін зрозуміти її вплив на все подальше філософування для кращого трактування сучасних концепцій свідомості.

Ступінь розробки проблеми. Характеристика проблематики номіналізму та реалізму і особливо поняття універсалії стали основним предметом дослідження таких представників античної філософії та середньовічної схоластичної думки як: Платон, Аристотель, Фома Аквінський, П. Абеляр, Ансельм Кантенберійський, Дунс Скот, У . Оккам які наголошували на проблематиці правильного трактування універсалій та розробляли нові концепції на основі уже існуючого реалізму та номіналізму.

Об'єктом дослідження суперечка відносно трактування поняття любові в різні часові епохи

Предметом дослідження є проблематика трактування любові в різні часові проміжки часу

Метою дослідження намагання охарактеризувати та висвітлити історичне розуміння та трактування філософії любові

Завдання дослідження:

- Визначити загальне значення поняття любові в античності
- Розглянути філософію любові Сократа, Платона та

Аристотеля

- Визначити видозміну поняття кохання в середньовіччі
- Охарактеризувати загальну філософію любові Томи

Аквінського та Аврелія Августина

- Обговорити інтепретацію поняття кохання в філософії

відродження

- Розглянути філософію таких мислителів як Марсіліо Фічіно,

Пікко дела Мірандола та Френсіс Бекон

- Охарактеризувати вплив гуманізму на філософію кохання

Структура роботи: вступ, 3 розділи, висновок, список використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЛЮБОВ У КОНТЕКСТІ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

1.1 Загальні відомості про значення поняття любові в античній філософії

Перш ніж почати дослідження цієї філософської проблеми, потрібно зазначити що вивчення проблематики бере свій початок з античних часів, оскільки прийнято вважати що антична філософія є своєрідною колискою європейської цивілізації в усіх напрямках її розвитку

Антична доба є одним з найбільш яскравих етапів розвитку людства, як уде було сказано раніше через свої досягнення вона в певній мірі визначила загальний розвиток людства як такого що відомий нам зараз. Саме від античності цивілізація отримала в спадок великий пласт філософії в основі якого знаходяться етико-естетичні категорії. Однією з таких важливих категорій являється любов.

Віломо що античність посідала визначальне місце серед всіх цих категорій, це проявлялось як у філософії тогочасних мислителів так і у міфологічному світогляді цивілізацій загалом. Любов отримала таке всебічне визнання оскільки можна було споглядати що їй підкорялись не лише люди, але й вищі істоти такі як боги.

Потрібно вказати як взанаоі в античності не існувало одного чіткого терміну любов який би отримав одне значення. Античність як часовий проміжок виділяла декілька хх різновидів. “філіа еротіке” -

дружба між закоханими, “агапе” - почуття безкорисливих любові, “потос” - любовне бажання, або бажання любити, “харис” - любов заснована на повазі чи благородних почуттях, “манія” - неприборкана пристрасть, і “ерос” - бажання. Дослідниками прийнято звужувати всі ці форми до двох загальних:

1. Ерос або Ерот – це любов пристрасть, така любов що межує з безумством і проявляє в людина самі нестримані сторони. Якраз до неї відносять “потос”, “манію”, і сам “ерос”. Загалом прийнято вважати що ерос є виявом статевої любові, саме тому вона дуже неприборкана.

2. Філія - любов дружба – це є більш фрівноважена форма любові. Сюди насамперед відносять “агапе”, “зарис” та “філія еротіке”. Саме слово філія виступало займенником і було частоиною інших слів, для розкміння любов до матері називали словом філоматор, до батька філопатор, до друга чи знайомого філофілія, до співдержавників філополітес і так далі. Як іменник філія вперше з явилось у Геродота, однак впершу чергу не в розумінні особистих відносин а в розумінні мирного договору між полісами, що ще раз доводить що значення любові та утвореної від неї філософії любові постійно видозмінювалось.

Якщо говорити про любов у звичному для нас значенні то потрібно розуміти що для античних людей вона набувала набагаьл більшого значення. Оскільки тогочасний світогляд людей був заснований на міфілогії та певних нереалістичних уявленнях, то і самі важливі людські почуття знайшли своє відображення в тогочасних богах. Безпосередніми богами любові називались Афродита та Ерос. Сила цих богів напряду показувала якого великого значення люди надавали цим почуттям, оскільки Авродиті яка і не була верховною богинею, підкорялись як уже

було сказано раніше не тільки смертні алей в вищий пантеон богів на чолі з Зевсом, тобто верховним богом. Почуття кохання, ревності та все інше пов'язане з коханням повністю керувало діями тогочасних богів. Оскільки антична міфологія була антропоморфною то і всі боги були наділені рисами притаманними людям. Саме тому міфологія була переповнена різного роду історія про любов, задля якої чинилися великі подвиги, або взагалі починались війни.

Звернення до міфологічних образів- це характерна риса всього античного світосприйняття, Взаємопроникнення міфу в реальне життя людини пояснювало для людей всі дитячі процеси. Для греків докласичного періоду любов не була самодостатнім почуттям, вона не оцінювалась ними як виключно індивідуальне почуття, а сприймалось як прояв певної дії богині Афродити або її помічника Ероса

З часом через зміну самого історичного процесу відношення до поняття любові також почало змінюватись. Ще до класичного періоду йде видозміна світосприйняття зустрічного грека, оскільки в його свідомості все більше витіснялось міфологічне світосприйняття і починають утворюватись засади античної філософії як цілої, скріпленої системи поглядів та установок. Антична філософія дає початок раціоналістичному світобаченню, філософи як науковці все більше намагаються знайти таємниці всесвіту, пробують пояснити базові природні явища не через міфологічний світогляд а через певні науково-теоретичні дослідження.

Отже, якщо підсумовувати докласичну античну філософію любові, то варто зазначити самі важливі моменти. Перш за все вся

докласична філософія характеризувалась міфологічним світоглядом тогочасних греків, що в свою чергу призводило до того що всім міфологічним сутностям надава антропоморфних характеристик, любов в свою чергу вважалась дуже важливим почуттям, хоча в той час воно не сприймалось як щось внутрішнє і утворюване самими діями людини, а радше як створюване богами почуття яке не залежало від людей.

2.1 Суть проблематики любові у філософії Сократа Платона та Арістотеля

У класичний період ситуація набуває іншого характеру і міфологічний світогляд потесупово замінюється на певні філософські системи кожна з яких займається певною, визначеною проблематикою. Більшість античних філософів працювала в площині етико-естетичних філософських проблематик, і значна частина з них працювала в напрямку філософії любові. Одним з найбільш відомих філософів в цьому напрямку був Сократ, з нього і почнемо. Сократ, великий античний філософ, мав свої власні роздуми щодо філософії любові. Він вважав навідрізу від своїх наступників що любов в своїй суті не тільки об'єднання двої людей чи спосіб пізнавати істину, а гооврив що любов це є сильна сила яка спонукає людину для розвитку та самовдосконалення, тобто в нього вже любов виступає як стимул чи необхідність для розвитку людини.

Це одразу помітно оскільки він проголошував про неймовірну взаємопов'язаність любові і знання з розумом. Він напрямум вважав що розум можна мати лише маючи любов до знань., тобто він вперше вказує

що любов може бути не тільки як почуття до об'єкту своєї симпатії, в даному випадку до людини від людини. ащею любовю до певних об'єктів. Він вважав, що справжня любов полягає в бажанні розуміти самого себе та оточуючий світ. Любов до мудрості, або філософія, для нього була найвищою формою любові.

Одна з відомих фраз Сократа з його діалогу з молодим симпозиастом Алквіадам звучить так: "Знаю лише одну річ, і це те, що я нічого не знаю". Ця фраза відображає скромність і пошук істини, які були властиві філософу, а також відображає одне з найголовнішого для чого потрібна любов людині, виключно для пізнання, не обов'язково складних онтологічних штук, а й просто до наколишнього оточення, просто всього світу що тебе оточує, через жагу до знань. Сократ вважав, що філософія любові полягає у зосередженні на духовному зростанні та моральному розвитку. Він намагався допомогти людям розуміти себе і світ навколо, підштовхуючи їх до роздумів про самі прості речі, і саме через розуміння простого він виводив можливість розуміти складні концепції побудови світу.

Хоча Сократ не залишив письмових творів, його ідеї та методи філософії любові були передані його учнем Платоном. У діалозі "Федр" Платон описує Сократа як мудрого філософа, який викладає про природу і сутність любові.

В своїх працях він так чи інакше звертається до морального аспекту людських проблем. Його основною працею в напрямку філософії любові прийнято вважати діалог “Пир”. В цьому діалозі він окреслює коло питань що виникають навколо поняття “ любов” та окреслює основні можливості її походження (прийнято вважати що поняття виникло опосередковано через бога Ерота). Отже в кожного учасника діалогу існує своя думка відносно філософії любові.

Федр зводив прояви любові як прояви Ерота, тобто зводив це філософське поняття радше до міфологічного світогляду. Він вважав що Ерот був одним з перших богів, тоюто спочатку виник Хаос, потом Гея земля і одразу за ними на світ з явився Ерот. Тобто він вказував що Ерот стоїть на рівні з першородними богами і оскільки першородні боги самі по собі приносять благо, то і Ерот приносить благо. Інше кажучи Федр прирівнює любов до блага.

Павсаній на противагу федру називає Ерота лише помічником, проявов Афродити. Він вважав що існує два Ерота, оскільки існує і лві

Афродити. Афродита небесна (Ерот небесний) та Афродита земна (Ерот земний).. Ерот афродити небесної він вважає піднесеним, безкорисливим почуттям, в той час як Ерот афродити земної зводить любов до пристрасті та насолоди, тобто звичайних людських пороків. Отже Павсаній першим розділяє любов на дві протилежні сторони: насолоду або інакше тілесний контакт та безкорисливе вище почуття.

Арістофан в свою чергу висловлює положення про те що любов є базовою потребою людини в пошуку цілісності. Своє твердження він обгрунтовує початковою природою людини як двостатевої істоти. Він також звертаючись до міфології стверджує що Зевс з самого початку розділив людину на дві частини, кожна з яких з часом набула чоловічих та жіночих ознак. Відтоді обидві частинки шукають одна одну і лише знайшовши вони можуть бути цілими а отже щасливими. Інколи ці частини не зважають на стать одна одної.

Важливо відступитись від діалогу Платона і сказати що сам автор розвивав думку про одностатеві відносини. Сам філософ не засуджував такі відносини а навпаки підтримував, аргументуючи це тим що оскільки любов є прояв божественного отже і ці стосунки послані людині богомі є неймовірно корисними. Така любов на його думку мали лише переваги бо в більшості передбачала стосунки між зрілим чоловіком та юнаком , який в свою чергу переймав у старшого покоління всі найкращі якості, життєвий досвід і так далі. Тобто в античні часи одностатеві прогресивні шлюби не засуджувались і сприймались виключно позитивно серед кола філософів.

Повертаючись до діалогу “пир” та його учасників самою розвинутою думкою міг похвалитись Сократ, який на думку дослідників

найбільш точно відображає Платонівську концепцію любові. Сократ як промовець пояснює протирічну природу Ерота через його родовід як бога, оскільки він був сином Пороса (бога багатства) та пенії (богині бідності). Таким чином Ерот який ввібрав найліпші риси від обох батьків є золотою серединою між всім прекрасним і всім спотвореним, між мудрістю і дурістю і так далі. Ерот який описує Сократ є виключно духовним розвитком, в результаті якого здобувається вічне існування.

Ідея любові до прекрасного через споглядання прекрасного окремо від усвідомлення цілісного прекрасного і загалом філософською ідеєю Платона. Поміж усіх усунюючих видів любові (любові до батьків, братів, держави, краси і так далі) повинна стояти вища степінь любові - любові до світу вищих незщмінних ідей, краси як такого, добра як такого. Тут ми бачимо що його концепція філософії любові напряду перекликається з його філософсько. Концепцією дуалізму, тобто тут вперше споглядається пряме відношення філософії до базових людських почуттів та їх пояснення через цілісні філософські концепції. Саме описану Платоном вище любов потрібно називати платонічно, однак як ми бачимо в сучасному світі концепція “платонічного кохання” набула значення яке відображає виключно духовний потяг між людьми без тілесної пристрасті.

Дуалізм який тонкою ниткою проходить крізь всю філософію платона загалом знайшов відображення у кінцевій концепції філософії любові. Насамперед його концепцію любові можна поділити на 3 види:

1. Любов “земна” - тобто любов яка складається виключно з тілесного потягу, неприборканої пристрасті

2. Любов “небесна” - тобто така що несе в собі виключно духовний аспект цього почуття, тобто така любов яка заснована на дружбі чи інших щирих почуттях до людини як от наприклад повага чи відвертість

3. “Платонічна любов” - як квінтсенція всієї філософської думки Платона, тобто як любов до всього вищого, до ідеї божественної краси, блага, безсмертя

З іншого боку цікаво розглянути філософську думку платона відносно інших видів любові. Найбільш яскраво таку думку можна простежити у його праці Держава. В цій праці поняття любові підпорядковане загальним полісним поняттям. В більшості ці полісні поняття стосувались шлюбу, любов як людське почуття при шлюбі враховувалось як даність богами, однак сам шлюб міг відбутись лише стараннями людини, саме тому він розглядався як винагорода. Проте тут виникає інше поняття, оскільки в рамках полісу шлюб заснований на особистих прихильностях та переживаннях не вважався священним. Таким вважався лише шлюб укладений з користю для полісу. Якщо наводити приклад то священним міг вважатися шлюб в полісі спарти, де шлюб укладався між кращими з кращими, здоровішими з здоровішими виключно для отримання найкращого потомства.

Однак не тільки Платон висвітлював проблему любові. Серед всіх інших філософів потрібно зазначити такого великого мислителя як Аристотеля. Сам Аристотель велику кулькість своїх філософських праць виклав у етико-естетичних трактатах. Так у “Великій етиці” аристотель споріднює поняття любові та дружби, загалом зводячи свою думку до фрази: “Любов - це дружба людей гідних” а любов яку можна описати

як найміцнішу та найпрекраснішу можна описати лише як любов яка базується на рівності. Аристотель говорить про два випадки любові: перший- любов між однолітками і друга - любов між батьками та дітьми. Якщо враховувати все вище написане то зрозуміло що любов між однолітками набагато сильніша оскільки вона передбачає рівність між закоханими, в той час як любов між батьками та дітьми передбачає ієрархічну систему в якій діти підкоряються батьком.

У “нікомаховвій етиці” вже пробує пояснити утворення любовних звязків і насамперед родинних, тобто між бітьками та дітьми. Філософ запевняє що утворення любові в межах роду є явищем абсолютно природним, говорячи що “ Бітьки люблять своїх дітей, як частину себе, в той час як діти люблять батьків як їх частина”. Тобто як більш пізній філософ Аристотель не зводить любов в певних її проявах виключно до міфологічного світогляду, а вперше в класичній філософії гооврить що любов це базове внутрішнже почуття яке виникає само по собі в середині самої оюдини і не посилається богами або іншими нематеріальними сутностями.

Природними симпатіями мислитель називав лише симпатії між чоловіком і жінкою, оскільки саме любов між представниками різної статі є благою, такою що принесе потомство, створить сім ю принесе користь полісу і вреші сім я стає фундаментом полісу для можливості його подальшого існування.

Одностатетвим відносинам в давньогрецькому світогляді приділялось немало часу, і Аристотель не був виключенням з тих філософів що обговорювали це питання. Насамперед його думка відрізнялась від Платона, однак не суперечила їй. Він вважав що в цій

думці не варто приймати якусь одну конкретну сторону та бути радикальним, оскільки в одному випадку ці почуття були викликані природою, певними внутрішніми силами людського розуму, а в другому випадку це хворобливий стан людського розуму який в икликаний силою звички.

Отже, якщо підсумовувати то потрібно зазначити що в давньогрецькій філософії інтерпретація поняття любові було нерозривно пов'язана з міфологічним світоглядом тогочасних людей. Сама любов в них виступала в вигляді одного або двох міфологічних богів які включали в себе всі види людської любові, пояснювалось все саме впливом цих сутностей на людський дух. Також важливо зазначити що в давній греції любов мала багато визначень і пояснювала всі спектри оюльських почуттів. Якщо говорити про класичний період античної філософії то там філософія любові тісно переплітається з різними онтологічними концепціями як у Сократа, що в свою чергу значним чином повпливає на подальший розвиток філософії любові.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ ЛЮБОВІ В СЕРЕДНІ ВІКИ

2.1. Визначення контексту середньовічної філософії

Отже якщо говорити про філософію середніх віків то необхідно зазначити інтерпретація концепції любові в той час різко відрізнялась від інших філософських думок. В той час як такі філософські думки як матеріалізм чи реалізм напряду утворювались під впливом релігійних вірувань християн, то любов інтерпретувалась в руслі рицарської етики. Такий вид розвитку любові називався куртуазна любов.

2.2. Основні риси куртуазного кохання

Отже як було сказано вище в середньовіччі починає переважати розвиток рицарської етики. Якщо говорити про відмінності між античним розумінням любові і середньовічним то відмінності одразу киляються в обличчя. В середньовіччі любов починає ставати відчуттям яке базується на стійкості, сталості людських думок та переживань з цього приводу. Усі переваги та увага надаються виключно одній людині. В основі любові вже постає не чуттєвість та емоції а насамперед увага до душевних якостей чи заслуг людини яку кохають. Оскільки вся філософія кохання будувалась виключно на рицарській етиці, ми можемо судити про тогочасні думки в більшості з поетичних творів, одним з найбільш відомих можна назвати такий твір як “пісні про Роланда”. З цього та інших подібних цьому творів ми споглядаємо біографії поетів-рицарів які могли закохатись в даму виключно по

описах її краси, що в свою чергу перекликалось з закохуванням жінок в рицарів виключно з розказів про їхні подвиги та доблесть яку вони чинять заради них. Також вже згадувалось що люди віддавали себе цілком і повністю виключно іншій людині, тобто вони зберігали вірність один одному навіть якщо не бачились ніколи і з такою сліпою вірністю вони помирили. Тут одразу можна простежити значну відмінність з античністю в якій на перший план виходили почуття людини, її швидкоплинні емоції. В античності не було прийнято сприймати любов як щось вічне, їоча деякі філософи і говорили про поєднання половинок задля утворення постійного союзу, однак в більшості така думка не закріпилась як основа світогляду греків.

Якщо говорити вже про світогляд людей середніх віків то можна зазначити що середньовічне мислення свідчило про більший рівень самосвідомості та самоусвідомлення людей впринципі. Прихильність дами в той час виступала саме критерієм для самоаналізу чоловіка, чого античність не знала, оскільки сприймала любов як спосіб отримання досвіду чи задоволення. Рицарське кохання навпаки спонукало їх до самоаналізу, що в свою чергу призводило до постійного самовдосконалення.

Безсумнівним є і той факт що філософська думка любові все рівнн тою чи іншою мірою диктувалась етикою християнською, як пануючою в той час релігією. До прикладу це призвело до таких наслідків як відкидання язичницьких звичаїв тримати наложниць, повної відмови від гомосексуальних відносин, принаймі на показ всьому суспільству, пануючимо місцю чоловіка в взаємовідносинах з жігкою в любові і так далі. Загалом вся антична філософія любові розглядається виключно з

точки зору чоловіка, який завжди займає панівну позицію. Це в свою чергу різко протилежна ситуація від античної філософії, де жінка мала право претендувати на рівність з чоловіками в відносинах

Насамперед потрібно зауважити що попри базування філософії любові в середньовіччі на рицарській етиці ,релігійна складова нікуди не дівається. Вся філософія любові релігійного характеру базувалась насамперед на біллії та її трактуванні любові людей між людьми з точки зору любові бога до людей.

Найбільш чітким визначенням поняття любові служить позначення в книзі “Пісня пісень”. В цій книзі є два різновиди трактування давньоєврейського слова любов:

1) Додім - це збірне поняття, яке вирадає любов в її невизначеності, тобто в відображає невизначений пошук любові. Інакше кажучи мова йде про апріорне розуміння любові, коли людина ще сама не оприділилась що для неї означає любов.

2) Агаба- в старому завіті співзвучне з словом агапе. Саме це слово стало визначенням біблійного розуміння любові. Саме слово агапе означало відображення любові до всього, будь якого різновиду любові : до ближнього, до ворога, до бога чи до протилежної статі.

Насамперед любов в середні віки сприймалась гне як пристрасне начало, статевий потяг, а як духовне, як означає щось глибинне. Також вплив релігії проглядується в тому факті що любов сприймалась як дар божий, тобто найвищим блягом длоя християн, саме через це він сприймався як самий розумний та мудрий феномен.

В східній патристиці любов сприймалась онтологічною властивістю бога, цого відображенням в людському бутті.Для східної

патристичної любові в людському розумінні постає в трьох основних іпостасях:

- Як особливе ставлення до світу
- Як етико етичне ставлення до іншого
- Як мета існування людини в бутті

Причому всі три вектори розуміння філософії не суперечать одне одному а виступали взаємодоповнючими складовими одного цілого.

Якщо говорити про гносеологічний контекст любові, то відомі думки що отці церкви не однозначно відзивались на співвідношення філософії любові та розуму. З одного боку вони підкреслювали їхній взаємозв'язок і взаємозалежність одне від одного, оскільки любові потрібен розум для самоусвідомлення людиною власної долі до чогось, і так само без любові не може існувати чистого розуму, оскільки без справжньої любові до будь чого, наприклад якогось заняття, а в нашому випадку без любові до бога не можливо утворити справжні знання про певні феномени та речі які нас оточують, оскільки пізнати любов бога до себе чи навпаки можна лише в повній любові до бога.

Інша ситуація в проблемі пізнаваності чи непізнаваності любові: згідно патристичних думки у міжлюдських відносинах любов визначається виключно в справах вчинених однією. Людиною для іншої Тут можна простежити певне поєднання кутруазної любові і релігійної. В той час любов в відносинах Чоловік-Бог вважалось що при всіх діяннях бога до людини вона повинна безхаперечно його любити, оскільки дії Бога не можна в кінцевому результаті остаточно пізнати і людина може лише пізнавати його діяння все життя. Саме в

відмінностях відносин людина=людина та Бог- людина і є проблема пізнаваності любові.

В східній патристиці філософія любові мала суперечку відносно інтерпретації філантропії та любові до ближнього. Загалом це поняття не сприймалось як виключно сухе поняття, а цілим процесом в житті людини в результаті якої людина може отримати обожнення. Ототоження любові та філантропії мало проблему тому що філантропія сприймалась лише як любов до тих ближніх які є найбільш нужденним, такі як хворі, злиденні, тяжко хворим в той час як любов до ближнього розповсюджується на будь яку людину яка зустрілась на життєвому шляху будь якої людини.

Любов до ворога сприймалась як вище форма любові в очах церкви, вони називали її певною метафізикою. Саме через такий тип любові людина найбільше наближається до бога, таким чином обожнюється. Важливо розуміти що вона не отожднювала потурання ворогу, а саме наголошувала що любов до ворога це є справжня любов до самого господя яка і дозволяє обожнюватись, оскільки тільки через справжню любов до бога людина може лише прощати та сподіватись на виправлення тієї ситуації чи особистості з якою ми ворогуємо.

2.3 Філософія Аврелія Августина

Філософія любові святого Августина, також відомого як Аврелій Августин, має за собою глибоке коріння продиктоване умовами часу в якому розвивалась його творчість. Насперед як було сказано вище, вся

середньовічна філософія базувалась та диктувалась правилами християнського віросповідання, отже ми можемо зробити висновок що вся філософія Августина була пронизана християнськими ідеями віри в Бога як абсолют. Сама його віра була важливим елементом його теологічних праць. Августин розглядав любов як центральну силу, яка визначає життя людини і є прямим походженням від Бога. Тобто любов не сприймалась як звичайне почуття яке може виникнути всередині людини, а мала радше звязок з античним міфологічним світоглядом при якому любов дарувалась людині від якогось вищого абсолюту, в нашому випадку самим християнським богом.

Одна з ключових ідей філософії любові Августина полягає у визнанні, що справжня любов не тільки подарована людині богом, а що вся любов має бути спрямована виключно на бога. По перше така думка повніст. Нівелює античні думки про земну любов, оскільки вся любов від ідо спрямована на дещо божественне, по друге він стверджував, що люди природно прагнуть до Бога, і отже тільки він може задовольнити їхні почуття глибокої любові і задоволення. Власне за ним любов до бога не є абсолютною установкою якій підпорядковуються всі, однак людина на певному свідомому чи несвідомому рівні прагне до бога, оскільки душа людини ніколи не може досягти повного задоволення, поки не сполучиться з Богом.

Власне відносно того що любов не є єдиною установкою, він говорив що можлива так звана любов до неправильних речей, Він розрізняв між двома видами любові: карітас (любов до Бога і до ближнього) та купідо (самолюбов або любов до земних речей). До купідо він відносив звичайні людські втіхи такі як любові між людьми

в сексуальному контексті, самозакоханість, фанатичну любов до чогось земного та матеріального, як от наприклад гроші чи якісь умови земного комфорту. Він попереджав, що неправильне спрямування любові може привести до гріховного стану тобто відвернення від богу та розриву звязку з ним, тобто гріхопадіння. Отже можна сказати що любов в августина це стає лише частиною релігії, тобто вона має бути спрямована виклбчно на релігійні речі.

З Огляду на все вище сказане про те, що любов є даром від Бога він також розвиває думку про те що вона є силою, що спонукає людину до духовного зростання і перетворення. Він писав про необхідність постійного пошуку і пристрасті до Бога, яка має виявлятися в усіх аспектах життя. Це в свою чергу говорить що любов це спосіб людини саморозвиватись .хоча в його розумінні це виклбчно для підвищення своєї релігійності.

Філософія любові Августина також включала його вчення про "любовні йєрархії". Він вважав, що людські стосунки повинні бути організовані відповідно до ієрархії, в якій Бог займає найвище місце, а інші об'єкти любові (люди, речі) мають підпорядковуватися цій ієрархії.

Отже якщо окротно підсумовувати по філософії августина то потрібно сказати що для нього як для богослова, бог в його філософських концепціях постає на перше місце понад усім, він і є та сила яка створює та дарує людям любов, так і є тою силою яку повинна любити людина коли їй така любов надається.

2.3 Філософія Томи Аквінського

Філософія любові Томи Аквінського, відомого також як Святий Тома Аквінський, займає важливе місце у його загальній філософській системі та теології. Насамперед потрібно одразу вказати що він як і Августин є людиною свого часу тому всі його філософські думки базуються на теологічному підґрунті, цілком та повністю розвиваючи концепції любові в релігійному руслі.

Аквінський розвивав поняття любові як основний фактор людської природи, ставлячи його на перше місце серед проблематики Бога та природи людини

Згідно з Аквінським, любовце основна рушійна сила що рухає людську волю та є її внутрішнім потягом до добра. Він розрізняв два типи любові:

- дружбу (*caritas*)
- прагнення до блага (*cupiditas*).

Дружба, або безкорислива любов,це такий вид любові який спрямований на добро для іншої людини або на добро для Бога. Прагнення до блага, або користі є спрямованим виключно для виконання своїх корисливих цілейі не є чистою формою любові.

Аквінський в свою чергу говорить навідміну від Аврелія що любов це всього лише емоція, не вказуючи що вона дарована Богом. Він лише наголошує що любов це риса яка є фактором волевиялення людини або фактором її тих чи іншоїї дій. Він розглядав любов як сутність людського життя, яка пронизує всі аспекти існування. Любов як дуже сильна емоція цілком та повністю вирішує наше ставлення до

всього оточуючого. Під всім оточуючим він мав на увазі самого Бога, людей що нас оточують чи людини як ту що приймає себе як об'єкт любові.

Очевидно що найбільш шанованою і вартою уваги звичайно вважалась любов до Бога. Він вважав, що справжня любов до Бога є найвищою формою любові, оскільки Бог є творцем не тільки людин як істоти що здатна любити .а ще й всього доброго як того що несе любов за собою. Любов до Бога він характеризував виключно за релігійними догмами, тобто можна коротко сказати що любов до бога це власне віра в самого бога, сповнення божої волі та дотримання даних богом заповідей.

Філософія любові Томи Аквінського відзначається глибоким теологічним підґрунтям яке визначає всю філософію любові аквінського. Насамперед його поділ на дружбу і любов до блага, що в свою чергу перекликається з античними уявленнями про земну та неземну любов, а також як було сказано раніше, теологічне підґрунтя все таки вимусило Аквінського сприймати любов до бога як вище та беззаперечне благо яке веде до спасіння душі та розуміння навколишнього світу..

Отже якщо підсумовувати по філософії середніх віків то потрібно зауважити що існує дві ключові позиції: куртуазна любов та релігійне трактування любові. Якщо говорити про куртуазну любов то можна виділити певні основні позиції. Насамперед це відданість однієї людини іншій на все життя, по-друге утворення почуттів до іншої людини виключно на основі її подвигів, по-третє панування ролі чоловіка над жінкою, інакше кажучи утворення постійного патріархату, чітке

розприділення ролей між партнерами. Якщо мова йде про релігійне відношення до поняття любові то насамперед по самим значущих представниках середньовічної теологічної гілки філософії любові ми розуміємо що релігійна любов насамперед це любов до Бога, в будь якому випадку яка передбачає відданість заповідям та божим настановам задля забезпечення свого пізнання навколишнього світу.

РОЗДІЛ 3. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ ЛЮБОВІ В ПЕРІОД ВІДРОДЖЕННЯ

3.1 Загальна характеристика філософії відродження

Переосмислення античної спадщини у філософії любові в період Відродження є важливою темою для вивчення. У цьому періоді, який тривав приблизно з 14-го по 17-й століття, було багато інтелектуальних трансформацій, насамперед на які вплинула переосмислення античних цінностей, таких як аристотелівська етика та платонізм, які вплинули на розуміння концепції любові. Основні аспекти цього переосмислення включають:

- Платонівський вплив
- Аристотелівську етику
- Християнський вплив

Якщо говорити більш детально про платонівський вплив на філософію нового часу У період Відродження було відновлено інтерес до платонівської філософії, зокрема до його поглядів на любов, які найбільше було описано в його діалозі Бенкет. Платон визнавав ідею кохання як спосіб досягнення вищої духовної істини. Його поняття про "ідеальну любов" , або інакше кажучи про так звану платонівську любов змушувало філософів нового часу переосмислювати вплив любові на людську поведінку, оскільки вони переосмислювали її вплив на людські відносини людей та духовний розвиток як такий в принципі.

Якщо говорити про аристотелівську етику то потрібно зауважити що сам аристотель вважав що вся любов повинна підпорядковуватись

етиці та моралі, і закликав до збалансованого підходу у розумінні кохання та відносин як таких. Загалом його праці були опрацьовані такими філософіями як Фічіно та Піко мірандола, котрі переосмислили аристотелевську концепцію, включаючи етичні аспекти та зв'язок між любов'ю та добродієм.

Якщо поговорити про філософський вплив всередньовічної філософії любові то потрібно зазначити що середньовіччя як доволі великий в часовому проміжку період залишив дуже помітний слід на всій подальшій світовій філософії, і все завдяки християнству яке було панівною світоустановкою та головним утворювачем думок на той час. Християнська концепція надавала великого значення філософії любові оскільки визначала любов як центральній моральній та дузовній силі. Якщо виділяти головні аспекти такого впливу то потрібно зазначити:

- Агапе, або інакше кажучи безумовну любов
- Ідеалізація духовної любові
- Співвідношення любові та добродію

Тепер деякі короткі відомості про ці характеристики. У християнстві існує поняття безумовної любові більш відоме як агапе. Вище згадані філософи як от Фічіно та Мірандола розвивали цю концепцію наголошуючи що насамперед любов це про безумовну великодушність, безкорисливість та безумовну відданість у відносинах.

Ідеалізація християнська традиція також пропагувала ідеалізацію духовної любові як найвищої форми взаємодії. Філософи Відродження використовували цей ідеал, переосмислюючи його в контексті античної філософії, зокрема платонівського учення про любов як шлях до пізнання істини та вищої духовності.

Коли мова заходить про зв'язок любові та доброчесності, то просто потрібно розуміти що вся мова йде про те що любов повинна тісно переплітатись з усіма факторами доброчесності, до яких ми можемо віднести такі як доброта, співпереживання, милосердя та прощення. Тобто в своїй суті любов просто не може існувати без цих базових понять, вони її доповнюють та роблять справжньою.

Також важливо зазначити що в період ренесансу важливим фактором впливу на всі науково філософські концепції стає така морально- етична течія як гуманізм. Розвиток гуманізму в період Відродження мав суттєвий вплив на формування нових концепцій любові. Гуманізм підкреслював цінність та гідність людини, поставляючи її в центр суспільства та підвищуючи значення її особистості. Це призвело до змін у сприйнятті та розумінні любові, а саме:

-Любов як людське відчуття: Гуманістичний підхід дозволив розглядати любов як важливу сферу людського досвіду, яка виражається в емоціях, почуттях та міжособистісних взаєминах. Гуманістичні філософи, наголошували на цінності людських відносин та міжособистісного зв'язку, що сприяло розумінню любові як фундаментального елементу людського життя, без якого воно не можливе.

-Індивідуальний аспект любові: Гуманістичний підхід акцентував на значенні індивідуальності та унікальності кожної людини. Це призвело до пошуку особистої відповіді на питання про природу любові та відносин. Люди стали визнавати свою спроможність формувати

власне розуміння любові, враховуючи свої особисті потреби, цінності та інтереси.

-Ерудиція та пізнання в контексті любові: Гуманістичний підхід сприяв розвитку освіти, навчання та поширенню знань. Любов була розглянута як важливий аспект відносин, що має підґрунтя в ерудиції та пізнанні. Тобто любов розглядалась як така що може бути розглянута з точки зору логіки.

Отже якщо коротко підсумовувати то потрібно зазначити що філософські течії в період відродження по своїй суті це просто переосмислення давно існуючих філософських концепцій античного часу, однак дуже важливим є той факт що філософія в цей час мусила набувати якихось відмінних характеристик, якими прийнято вважати вплив такого великого філософського- релігійного руху як християнство, яке видозмінювало чи доповнювало вже існуючі теорії та такого великого етико-морального руху як гуманізм, який значною мірою повпливав на саму концепцію розуміння людини як такої та філософії любові і любові як самого фундаментального почуття в людини.

3.2 Марсіліо Фічіно та Піко делла Мірандола

Марсіліо Фічіно є представником неоплатонічної філософії епохи Відродження, ключова фігура цього періоду, а також один з перших видатних гуманістів, під керівництвом якого у Флоренції була заснована Платонівська Академія. До того ж він засновник філософської течії, яка отримала назву «флорентійський платонізм».

Даний напрям зацікавлювався ідеями Платона та намагався інтерпретувати їх на потреби того часу і ще виступах протипагою схоластичним ідеям аристотеля.

Народився 1433 року у невеликій флорентійській провінції. Його батько був особистим лікарем при дворі правителя Козімо Медічі, що в свою чергу призвело до утворення прихильності яка пізніше допомагала в кар'єрі сина та призвела до його утворення філософських думок.

Флорентійський університет був самим популярним на той час, тому Фічіно і поступив туди. В самому закладі вивчали такі важливі для утворення світогляду дисципліни як от медицину філософію, латинську та грецьку мову. Завдяки рішенню Козімо Медічі та проявленій ініціативі молодого Фічіно у 1459 році в Флоренції було створено Платонівську Академію (навчальний заклад проіснував включно до 1521 року).

Грамотний і освідчений Марселіо у 1462 році отримує подарунок від свого покровителя а саме рукописи Платона у грекомовному варіанті а також велику кількість інших філософських творів античного періоду. На початку XV століття розпочинає свою діяльність з перекладу представників стародавнього богослов'я. Переломним моментом стає те що з 1463 по 1468 — займається власним перекладом та написанням певних лумок та коментарів до «Діалогів» філософа Платона. Завдяки всім вище названим родам занять він виробляє свою власну певну філософську систему та робить спробу зближення та узгодження двох мудростей – християнської та античної,

які прослідковуються у творах «Платонівська теологія про безсмертя душі» і «Про християнську релігію».

У 1473 році приймає сан священника, займаючи відповідні церковні посади, що ще більше підкріплє його бажання узгоджувати ці дві концепції в єдине спільне. Його подальша діяльність в межах академії викликала до його особи все більший інтерес. Його керування зумовило перетворення Платонівської академії в найбільший на той час інтелектуальний центр Флоренції. Фічіно продовжує займатися перекладною діяльністю. Перекладає твори античних мислителів на латинську мову.

На початку осені 1499 року, перебуваючи на своїй віллі фічіно помирає.

Якщо поговорити про філософські ідеї Фічіно він вважав, що любов має космічний характер і походить від вищого духовного начала. В цьому можна розглядати його певний зв'язок філософських ідей та релігійних переконань, Це легко підтвердити оскільки він сам казав що любов є тою безумовною силою що веде до єдності з богом та всім живим Він вірив, що через любов людина може піднятися до духовної реальності і з'єднатися з вічними ідеями і істинами. В такій його

філософській думці можна розгледіти як і певні схожості з платонічними думками так і відмінності. Насамперед мова йде про світ ідей, тобто ми бачимо пряме перекликання з основними концепціями платона, в той час же, його власні думки пов'язані з релігійними факторами, що ще раз підтверджує що він є людиною свого часу і на нього впливали різні фактори всіх історичних епох які були до відродження. Якщо говорити про відмінності з античною філософією та ідеями платона то одразу можна сказати що в античності філософія любові була про духовне поєднання та близькість між людьми, в той час як філософія Фічіно говорить про любов як про певний загальний вид об'єднання не з іншими людьми а з абсолютною істотою буття.

Одним з основних понять в філософії любові Фічіно є "ерос", який він вважав космічною силою, що пронизує всю природу, тобто такою що пронизує все суще що існує на землі. Оскільки він прагнув об'єднати християнську традицію з античною філософією, підкреслюючи значення любові як основи всього буття. Можна говорити що філософія любові у Фічіно поступово трансформувалась від любові як почуття між двома людьми до любові як фактора взаємодії з абсолютним буттям.

Фічіно бачив любов як шлях до духовного розвитку і об'єднання з божественним. Якщо говорити про духовний розвиток то Фічіно все таки підпорядковувався думці що філософія любові яка була створена древніми греками, має право на існування і в період ренесансу. Тобто усвідомлення божественного веде до усвідомлення всього сущого, тобто людина краще починає розуміти не тільки цей світ а ще й краще розуміти почуття та бадання інших людей, і тільки через любов як спосіб щ є днатись з абсолютною вона може почати любити інших людей.

У своїх працях, зокрема "теорія плутонічної любові" та "оді красі", Фічіно розглядав різні аспекти любові, відношення між душею і тілом, роль любові в процесі духовного зростання та пошуку істини.

Отже, якщо окротно підсумовувати про філософію любові Фічіно, то це перша філософська концепція в період ренесанс, яка гооврить вже про філософію любові не як про концепцію взаємодії двох суб'єктів, тобто людей не важливо якої вони статі, а вже перетворює філософію любові в філософську онтологічну концепцію, яка розглядає любов як спосіб пізнати абсолют, яоднак таке пізнання дає можливість досягнути та почати любити інших людей тим самим еросом який є чистою безумовною любовю.

Піко делла Мірандола – філософ, богослов і науковець, представник раннього гуманізму в епоху Відродження. Народився у 1463 році поблизу міста Модена, походив з графської родини Мірандолли. Піко у ранньому віці намагався створити світогляд, який базувався б на синтезі науки і Біблії, це стає просто зрозуміти оскільки він був одним з самих шанованих учнів Фічіно. Навчання у Фічіно призвело до того що Піко перейняв всі прагнення та бажання свого вчителя. Він також як і Фічіно за допомогою античних текстів намагався зрозуміти та ототожнити всі попередні філософські концепції як релігійні так і античні. У своїх працях він здебільшого висвітлював любов як саме той фактор у житті людини, який давав їй змогу знаходити та пізнавати бога, та навколишній світ. Через гуманістичну спрямованість його філософських думок він починає вважати за любов впринципі починає бути тим фактором що помагає зрозуміти та пізнати себе самого, тобто в нього навідміну від Фічіно, з'являється новий об'єкт

пізнання шляхом любові. Тобто Мірандола розглядав любов як найвищу форму людського прагнення і духовного зростання. Він підкреслював, що через любов людина може здійснити гармонійне об'єднання з усім буттям і знайти своє місце у всесвіті.

Він, як і його вчитель гооврив про онтологічну складову любові більше за все. Насмперед практично ідентично до фічіно він обговорював питання про те що любов є єдиним можливим методом пізнання божественного, тобто людина може біднятись до вищих духовних сфер та спілкуватися вже з ідеями. Однак тут помітна невелика різниця між фічіно та мірандоли, в той час як Фічіно говорив в свої\х онтологічних думках про божественне як щось космічне, то Мірандола буквально прирівнює все божественне до релігійного, тобто до Бога.

Одним із найвідоміших праць Мірандола є "Орлеанські промови". В цій праці він обговоре роль любові не тільки як спосіб пізнати абсолют, а шей про більш земні речі як от наприклад її роль у суспільстві, відношення між чоловіком і жінкою, а також роль любові у формуванні особистості та її місце в суспільстві. Тобто тут помітні як гуманістичні погляди, так і продовження трактування античної концепції любові як просто об'єднання чоловіка та жінки.

Мірандола підкреслював, що любов повинна бути вільною і безкорисливою, а її прояви в повсякденному житті повинні базуватися на чесності та взаєморозумінні.

Отже якщо підсумовувати що філософія любові Мірандели в загальному є продовженням філософій любові його вчителя Фічіно. Сама любов продовжеє бути так званим методом пізнання вищих реалій, чогось божественного, однак завдяки гуманістичним поглядам автора,

така любов стає ще й фактором пізнання себе .а через себе всього навколишнього світу. Загалом він говорить та характеризує любов як чисто та щире, тобто ніяк не розвиваючи думки в цьому напрямку далі свого вчителя і також продовжує давньогрецьку позицію що любов це ще й взаємодія між людьми. Тобто закоханими чоловіком та жінкою роблячи свої думки в цьому напрямку більш приземленими та не зводячи всю свою філософію до онтологічних установок.

3.1 Філософія любові Френсіса Бекона

Також цікаві думки відносно феномену любові висловив філософів пізнього ренесансу Френсіс Бекон. Загалом говорячи про філософію Френсіса Бекона потрібно зазначити що в його філософських думках прослідковується поділ інтерпретація поняття любові на християнську та так звану “земну” любов. В своїх висловлюваннях він доволі тепло відзивався про християнську любов, називаючи її всім добрим що є на світі, однак більшій увазі в своїх концепціях він надавав земній любові детально описуючи її.

Християнська любов на його думку є збором всіх найкращих рис що має в собі людина, тобто це такий вид любові що виступає для людини як найкращий в світі учитель етики, навчаючи людину правильних життєвих установок за якими їй потрібно жити. Така любов є заспокійливим для душі і позбавляє людину від зайвих пороків, “ Тому тільки одна філософська любов не може бути надмірно.” - сказав у своїй праці “феномени людського буття “ Демидов А. Однак потрібно зазначити що така любов несе за собою виключно релігійний характер,

а отже вона несе виключно чистий характер любові що не говорить про тілесні втіхи.

Говорячи про земну любов потрібно зауважити що він не надава жодних позитивних чи негативних характеристик, оскільки сам не бачив сенсу робити те чи інше. Він лише відялв два аргументи відносно земного кохання, одні з яких був за а другий проти.

За любов існують такі аргументи: Завдяки ній людина знаходить своє місце в цьому житті, тобто тільки відчуваючи настільки теплі почуття вона розуміє де вона хоче знаходитись чи що планує робити. Проявляється це в тому що людина без любові бачить світ скучним та прісним, для неї практично будь яка річ стає буденно. Сама вона бачить все навколишнє оточення сірим та прісним, любов в свою чергу витягує її з цього стану, рятує людину від остаточної самотності.

Проти любові такі аргументи: Загалом людина отримує лише нещастя від любові. Він порівнює любов з комедією бо трагедією На сцені, оскільки тільки там лдяам цікаво а головне можна дивитись на любов без наслідків для свого життя. Любов як почуття лише сплутує людські почуття, думки та емоції, людина перестає мислити раціонально, всі думки людині=и сконцентровані виключно на одному, немає широкого спектру думок на які вона може зосередитись.

Існує приказка що “неможливо любити та бути мудрим”, саме на неї спирається у своїх твердженнях про любов. Він гоовритть що дозволяє цій любові вирости в собі в шалену пристрасть може лише слабка духом людина.Він вважає що якщо людина за життя геть не може убійтись без любові то цю любов потрібно тримати в собі та

контролювати, але загалом Бекон не був проти земної любові, він лише наголошував що вона повинна бути без черезмірності фанатизму.

3.2 Філософія гуманізму

Гуманізм, що розквітав у період Відродження (14-16 століття), був головною ідеологією того часу і сприяв змінам у багатьох сферах життя, включаючи розуміння любові відігравши значну роль у формуванні нових концепцій любові. Ось деякі аспекти, що пояснюють роль гуманізму у формуванні нових концепцій любові:

1. Зосередження на людській особистості: Гуманізм віддавав пріоритет людській особистості, її гідності і потенціалу. Тобто насамперед ставлячи людину як особистість з усіма її юаженнями, амбіціями, прагненнями і так далі. Це викликало бурхливу зміну попередніх концепцій про любов які будувались в основному на релігійних, соціальних чи політичних системах тогочасного суспільства, тепер ж усі концепції дублві хоч і не втрачали попередні думки, однак доповнювали і видозмінювали їх з урахуванням куманістичних ідей та ставили насмперед людину в центр концепції любові, замість наприклад таких абсолютних сутностей як Бог. Любов була бачена як важлива складова людського досвіду і самоствердження. Вона сприймалась як можливість людини пізнавати не виключно цей світ. а цей саму себе, тобто людина мала любити себе, таким чином пізнаючи себе, потім завдяки цьому розуміла оточуючих і вде пізніше пізнавала за допомогою цього евсь світ. 2.

2. Індивідуалізм і самореалізація: Мається на увазі те що в епоху гуманізму людина починає хвертати увагу не лише на якісь суспільні чи релігійні цінності а й на себе саму. Тобто овна починає визначати свої власні цінності, в число яких і входить любов. Це наприклад призвело до таких наслідків як вільний вибір партнера відносно виключно своїх вподобань чи особистих бажанб, напротивагу наприклад тому ж картузіанському мисленню.

3. Роль розуму і освіти: Гуманісти підкреслювали важливість розуму і освіти в житті людини. Мова йде про те що розум та освіта дозволяють людині поглянути більш широкона своє оточення, людей навколо та на себе самогго власне. Це призвело до того що любов сприймалась як більш свідоме та осмислене явище що вбільш раціонального та глибоко вивчення самого поняття любові.

4. Поетика і мистецтво:В цей час любов починає переходити в етап високого поетичного оспівування. Любов була показана у поезіях як благородне почуття, що сприяє духовному зростанню і наділене виключно позитивними характеристиками.

Отже гуманізм через повернення концепції любові до більш особистісних рамок сприяв відродженню та розширенню роздумів про концепцію любові. Він сприяв розвитку нових концепцій любові, що вплинули на мистецтво, літературу та філософію того часу, а його вплив продовжує відчуватися й донині.

Отже якщо підсумовувати по філософії епохи відродження можна зазначити що насмперед вона утворюється тільки черехз кризу

католицько=християнського світоусторою, саме відродження як термін означає пошук чогось давно втраченого, саме через це було звернення до античних філософських установок, серед яких верховенство людини над іншими сутностями, тобто людина центрі світобудови. Також любов релігійна, або до релігійних сутностей змінюється на два види: вище згадану та “земну любов”. Християнська любов в такому поділі відповідає за всі найкращі людські якості які не ма.ьб пороків, в той час земна любов відповідає за потяг людини одне до одного, однак вона не облишена мінусів таких як звуження кола зору людини та її зацикленість на чомусь одному.

ВИСНОВКИ

В діяному дослідженні було виконано всі поставлені завдання. А саме: ми визначили поняття любові у різних часових проміжках. Визначено історичний контекст який значною мірою повпливав на формування вище згаданих теорій. По-перше розглянуто Античний контекст досократичного періоду, який показав яким саме чином утворилась філософія любові. По-друге розглянуто видозміну інтерпретація поняття філософія любові в період середньовіччя з огляду на соціально-релігійні аспекти. По- третє було обговорено як використовувались та змінювались попередні здобутки в філософії відродження з огляду на нові соціально-філософські рухи як от гуманізм.

Було визначено представників різних часових проміжків. По-перше було розглянуто роботи представників досократичного періоду а також таких великих мислителів як Сократ, Платон та Аристотель, та їх концепції в площині заданої теми. По - друге обговорено всю філософію середньовіччя через таких представників як Тома аквінський та Аврелій августин, проведено короткий опис їх головних думок в даній темі. По- третє По третє розглянуто вплив вище згаданих мислителів на думки таких філософів як Марсіліо де Фічіно та піко делла Мірандола у епоху відродження. Всі дослідники працювали над визначеннями понять земної та релігійної любові, а також працювали в онтологічній сфері в залежності від суспільних умов їх часу.

Окрім того, було розглянуто загальний вплив раніше згаданих концепцій на світову філософію, названо думки які були революційними для цих напрямців.

В результаті, всі поставлені завдання було успішно виконано і тепер можна однозначно сказати, що було з'ясовано контекст розвитку концепцій про любов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Біблія
- 2.Після про роданда XII ст. Турольд
- 3.Генріх Гейне Книга Пісень !817 р.
- 4.В.Е Туренко Феномен любові в античній філософії Київ
- 5.Туренко В.Е Епістмологічний зміст феномену любові 2018 р. Київ
- 6.О. Яременко Проблема любові у філософському дискурсі м. Рівне 2015 р.
- 7.Афанасенко В. Філософія: Підручникдля вищої школи. 2004 р.
- 8.Бичко І. Філософія : Підручник для студентів вищих закладів освіти Либідь, Київ 2002 р.
- 9.Губерський Л. Філософія: Навчальний посібник для студентів і аспірантів вищих навч. Закладів. Вікар, Київ 2005 р .
- 10.Ізмаїлова А. Феномен любові в житті людини Тернопіль
- 11.Андрущенко В. Філософія: Підручник Консум, ХАрків 2000 р.
- 12.Арутюнов В. Філософія: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. КНЕУ Київ 2001р.
- 13.Білодід Ю. Філософія : Український світоглядний акцент Київ 2006р.
- 14.Бойченко І. Філософія історії , Київ 2000р.
- 15.Буслинський В. Філософія : навчальний посібник, Київ 2002 р.
- 16.Воронкова В. Філософія: Навчальний посібник Київ 2004 р.
- 17.Платон, Діалог “Бенкет”
- 18.Платон “Діалог Ерос”

- 19.С. В. Ніколаєнко Феномен любові в контексті кризових суспільних відносин. 2005 р.
- 20.Є. Антонюк Екзистенційна сутність Феномену філософії любові 2017 р.
- 20.Платон "Діалог Ерос"
- 21.Платон, Діалог "Бенкет"
- 22.Платон. "Симпозій"
- 23.Святий Августин. "Про душу і її відношення до Бога"
- 24.С. В. Ніколаєнко Феномен любові в контексті кризових суспільних відносин. 2005 р.
- 25.Томас Аквінський. "Сума теології"
- 26.Туренко В.Е Епістмологічний зміст феномену любові 2018 р. Київ
- 27.Турольд Після про роданда XII ст.